

**HİSSE SENETLERİNDE TMS VE TFRS UYARINCA
GERÇEĞE UYGUN DEĞER YÖNTEMİNİN
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ, FİNANSAL TABLOLAR İLE
RİSK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ (MUHASEBE
UYGULAMASIYLA BİR DEĞERLENDİRME)**

**ACCOUNTING THE FAIR VALUE METHOD IN STOCKS ACCORDING TO
IAS AND IFRS, ITS IMPACT ON FINANCIAL STATEMENTS AND RISK
(AN EVALUATION BY ACCOUNTING APPLICATION)**

Hakan ÇELENK⁽¹⁾

Öz: Tarihi maliyet, yatırım hisse senetlerinin başlangıç değeri olarak belirlenir ve muhasebe defterlerinde muhasebeleştirilir. Bundan sonra hisse senetlerin değeri piyasa fiyatına göre değişir. Hisse senetlerin tarihi maliyeti gelecekte kabul edilebilir değildir. Tarihi maliyet yöntemi, menkul kıymet değerinin oynaklığını finansal tablolara yansıtılmakta ve yatırımcılara buna yönelik gerekli bilgileri sunmamaktadır. Bu sebeple tarihi maliyet hisse senedi piyasa değerini yansıtılmaktadır. Gerçek değerini yansıtmayan hisse senedi piyasada artış gösterebilmektedir. Ancak bu artış ile birlikte gizli kalmış değer, aslında artmış olan karlarında gizli kalmasına neden olmaktadır. Bu artan ve gizli kalan karlar gelir tablosunda yer almayacaktır. Tarihi maliyet yerine gerçeğe uygun değerlerin kullanılması şirketin gelecekteki performansının daha doğru ve daha iyi tahmin edilmesine yardımcı olur. İşletmenin finansman riskini azaltmasına yardımcı olur. Finansal raporlamada gerçeğe uygun değerlerin uygulanmasının işletmelerin gelecekteki kazançlarını daha doğru tahmin etmesi üzerinde bir etkisi olduğu olduğu söylenebilir. Bu makaleyle işletmelerin finansal tablolarındaki finansal araçların mevcut değerlerinin gerçeğe uygun değer yöntemiyle makul seviyede artırılıp/azaltılmasının oluşturduğu etki, muhasebe uygulamalarıyla değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Maliyet Yöntemi, Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi, Finansal Varlıklar, Finansal Tablolar

Abstract: Historical cost is determined as the initial value of investment securities and is recognized in the ledgers. After that, the value of the shares changes according to the market price. The historical cost of shares is not acceptable in the future. The historical cost method does not reflect the volatility of the security value to the financial statements and cannot provide the necessary information to the investors. The rise in stock prices in the stock market has a repercussion in terms of results. For this reason, historical cost does not reflect the market value of the stock. The stock that does not reflect its real value may increase in the market. However, with this increase, the hidden value actually causes it to remain hidden in the increased profits. These increased and hidden profits will not be included in the income statement. Using fair values instead of historical costs helps to more accurately and better predict the future performance of the company. It helps the business reduce risk financing. It has shown that the application of fair value in financial reporting has an impact on the ability of businesses to predict future earnings. With this article, the effect of increasing/decreasing the current values of

⁽¹⁾ Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü; hcelenk72@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-1597-0168

Geliş/Received: 11-07-2021; Kabul/Accepted: 09-02-2022

financial instruments in the financial statements of the enterprises by the fair value method at a reasonable level has been evaluated with accounting practices.

Keywords: *Historical Cost Method, Fair Value Method, Financial Assets, Financial statements*

JEL: M40, M41, M48, G12

1. Giriş

Vergi Usul Kanunu (VUK) açısından varlık değerlemede teklik ilkesi kullanılır. VUK'taki değerlendirme vergi alacağını güvence altına almaktadır. Bu işlem işletmenin vergi matrahını belirlemeye yöneliktir. Bu sebeple genellikle standartlar ile vergi kanunlarının amaçları farklıdır. Standartlar raporlamayı daha çok yatırımcılar, borç verenler, ortaklar için öne çıkarır. Standartlara göre finansal varlıklar büyük ölçüde kesin açıklamalardan çok tahminlere yargılara ve yöntemlere dayanır. VUK aksine, işletme ile çıkar ilişkisi içindeki tüm tarafları günümüzde, işletme ortakları da dahil, değişen ekonomik şartlar altında işletmelerin gerçeğe en yakın mali durumunu bilmek istemektedirler. Vergi mevzuatında gelir ve gider için bir kesinlik aranırken, standartlarda güvenilir bir ölçüm yapılmışsa gelir ve giderin muhtemel olması tahakkuk için yeterli sayılmaktadır. Bu sebeple kesin ve objektif esaslara dayanır (Mert ve Eren, 2017: 1010).

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT)'ne göre işletme tarafından elde edinilen varlık ve hizmetlerin ilk kayda alınmasında, bunların elde ediliş maliyetlerinin esas alınması gerekir. Tarihi maliyet ile değerlendirme esasına göre; edinme tarihinden sonra varlıkta meydana gelecek değer artışlarının maliyet bedeline dahil edilmesi mümkün değildir. Tarihi maliyet yöntemi, işletmelerin finansal tabloların sunulmuş ve raporlanmasında en yaygın kullanılan ölçüm yöntemidir. Tarihi maliyet yöntemi, diğer ölçüm esasları ile birlikte de kullanılabilme özelliğine sahiptir (Akgün, 2016: 131).

Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılacak finansal varlıklarla ilgili araçlara ve komisyonculara ödenen ücretler standart kapsamında işlem maliyetleri olarak ifade edilmektedir. Bu işlem maliyetleri, gerçeğe uygun değere dâhil edilmemektedir. Diğer finansal varlıklarda ise bu işlem maliyetleri gerçeğe uygun değere ilave edilmektedir. TMS 39'a göre işlem maliyetleri; aracı kurumlara, danışmalara, araçlara ve dağıtıcılara ödenen ücret ve komisyonlar ile aracı kurum ve borsalar tarafından tahsil edilen transfer ve gümrük vergilerini içermektedir. Finansman giderleri, faiz ve borçlanmadan kaynaklanan prim ve iskontolar ise işlem maliyeti olarak kabul edilmemektedir. Dolayısıyla bunlar finansal varlıkların gerçeğe uygun değerine ilave edilmeyerek dönem gideri olarak muhasebeleştirilmektedir (İşseveroğlu, 2014: 91).

Standart yönergeleri aracılığıyla, varlıkların satın alındıktan hemen sonra tarihi maliyetle kaydedilmesi doğru olan bir uygulamadır. Ancak, varlık değeri zaman içinde değişecek ve piyasa değerini oluşturan faktörlerden etkilenenecektir. Değerde meydana gelen bu değişime karşın varlıklar hala tarihi maliyetiyle kayıtlarda devam ediyorsa, sunulacak finansal tablolarda varlık değerinin bu haliyle gösterilmesinin uygun olmadığı gerçeğiyle işletme, karşı karşıya kalır. Bu nedenle, varlıkların orijinal değerinin, gerçeğe uygun değeriyle değiştirilmesi gerektiği kaçınılmaz bir gerçektir. Bu açıdan, uluslararası muhasebe standartları, varlıkların gerçeğe uygun

değerinden ölçülmesini ve muhasebeleştirilmesi gerekliliğini uygulama olarak ortaya koymuş ve benimsemiştir (Dinh and Gong, 2013: 3).

Bir varlığın yalnızca geçmiş maliyetlerinin bilinmesi gerçeğe uygun değer ölçüm standardı uyarınca yeterli değildir. TMS 39, TFRS 9 ve TFRS 13 standartları açısından, varlığın gelecekteki muhtemel değerinin bilinmesi de son derece önemlidir. Finansal tablolardaki bilgilerde gerçeğe uygun değer yönteminin kullanılması, finansal tabloların makul değerlerini koruması işletmelerin ve yatırımcıların risklerden korunmasını da sağlayacaktır.

“TMS 39, TFRS 9 ve TFRS 13 standartlarına göre hisse senetlerinin, “gerçeğe uygun değer” üzerinden yeniden tespitinin yapılmasını, bu ölçü üzerinden muhasebeleştirilmesinin nasıl gerçekleşeceğini göstermektedir. “TMS/TFRS”ye göre “gerçeğe uygun değerle” yapılan kayıtların finansal tablolar üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Böylece finansal tablolar yönüyle hem işletme açısından hem de yatırımcı açısından ve hatta sermaye piyasasına sunulan veri kalitesi açısından oluşabilecek etkileri, bu etkilerin ortaya çıkartacağı risklerin görünebilmesini sağlayabilmektedir. Bu çalışmada, muhasebe kayıt süreçlerinde ve finansal tablolarda sunlara dikkat edilecektir:

- (1) İşletmelerin finansal tablolarındaki finansal araçların mevcut değerlerinin gerçeğe uygun değer yöntemiyle makul seviyede artırılıp/azaltılmasının oluşturduğu etki, muhasebe uygulamalarıyla ortaya koymak
- (2) Tarihi maliyet ve gerçeğe uygun değer arasındaki farkların kayıtlarda ve finansal tablolarda ortaya koymak
- (3) Gerçeğe uygun değerle yöntemiyle hisse senetlerindeki meydana gelen artışın/azalışın Finansal tablolarda meydana getirdiği etkileri göstermek
- (4) Hisse senetlerinde meydana gelen artış/azalışların gerçeğe uygun değer uygulaması sonucu yatırımcıların daha gerçekleşmemiş karları ve zararların finansal tablolarda meydana getirdiği etkileri göstermek

2. Literatür Taraması

Biondi (2011: 1) çalışmasında gerçeğe uygun değeri devrim gibi niteler ve ona eleştiriler getirir. Geleneksel tarihi maliyete bakışı ve görüşleri yeniden gözden geçirerek ele alır. Biondi, gerçeğe uygun değer yöntemi piyasayı referans alırken, tarihi maliyet yönteminin ise, tüm işletme tarafından oluşturulan ekonomik ve parasal sürece odaklandığını ifade eder.

Barlev ve Haddad (2007: 493) muhasebecilerin, uluslararası muhasebe uyumlaştırmasını tanımlarken muhasebenin karşılaştırılabilirlik kavramına güvenirler. Bu sebeple “tam uyum” için ilk olarak uluslararası uygulanan bir dizi genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin gerekli olduğu konusunda hem fikirdirler. Bununla birlikte, "tam bir uluslararası muhasebe uyumlaştırması" durumuna ulaşmada ikinci bir gereksinim olarak ticari işlemleri, varlıkları ve borçları ölçmek, kaydetmek ve raporlamak için ortak bir payda gerekli olduğu savunulmaktadır. Bu ortak payda için uluslararası muhasebe standartlarına göre gerçeğe uygun değer yönteminde buluşulmasının gerekli olduğu ifade edilmektedir. Gerçeğe uygun değer kavramının, muhasebe verilerinin anlamlı bir karşılaştırması için gerekli ortak paydayı sağdığını ifade ederler. Daha sonra, gerçeğe uygun değer yönteminin bir uyum döngüsünde bir katalizör görevi gördüğünü iddia etmektedirler. Gerçeğe uygun değer, uluslararası muhasebe uyumlaştırmasını harekete geçirebilmektedir. Böylece uluslararası muhasebe uyumlaştırması ile küresel pazarların verimliliği

artırabilmekte ve gerçeğe uygun değer rakamlarının kalitesini iyileştirebilecek daha gerçekçi bilgiler sağlanabilmektedir.

Pamukçu (2011: 79) yapmış olduğu çıkar gruplarının tarihi maliyet yöntemiyle oluşan finansal tabloları yeterli görmediği bu sebeple gerçeğe uygun bilgiler sunan tabloların beklentisi içinde olduğu vurgulanmaktadır. Kullanıcılara gerçeğe uygun bilgiler sunulmasının finansal tabloların güvenilirliği ve kalitesi açısından önemli bir durum haline geldiği ve tarihi maliyetlerle varlık ve borç kalemlerinin tutarların tablolarında yer alması bilgi ihtiyaç duyan taraflarca yeterli görülmediği ifade edilmektedir. Tarihi maliyet geçmişte kalmış bir tutar olduğu, oysa varlık ve borçların finansal tablo tarihindeki değerinin bilinmesi gerekir. Bu sebeple bugünden gelecekte meydana gelebilecek karların/zararların da görülmesinin önemli olduğu belirtilmektedir.

Palea (2014: 112) farklı amaçlara hizmet ettikleri için tarihi maliyet ve gerçeğe uygun değer rakip olarak değerlendirilmemesi gerektiğine inanmaktadır. Tarihi maliyet, yatırımcılara bir yatırımın maliyeti hakkında bilgi verirken, gerçeğe uygun değer, işletmenin bu maliyet karşılığında ne elde etmeyi beklediğine dair bir değerlendirme sunar. Gerçeğe uygun değer bilgisi, yeterli olmasa da önemlidir. Kullanıcılar ayrıca yatırım maliyetinin de farkında olmalıdır. Aslında, gerçeğe uygun değer elde etmek için kaç kaynağın feda edildiğini farkında olmak gerekir. Böylece, yönetimlerinde etkinliği ölçülmüş ve değerlendirilmiş olur. Çalışmada tarihi maliyet ve gerçeğe uygun yöntemin birlikte yatırımcılar için eksiksiz ve yararlı bilgiler sağlayabileceği ifade edilirken, kullanıcılara hem tarihi maliyet hem de gerçeğe uygun değer üzerinden bilgi sunulması gerektiği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak, ikili bir ölçüm ve raporlama sisteminin benimsenmesi, standart geliştirme düzeyinde ele alınmalı ve tartışılmalıdır.

Landsman (2007: 19) gerçeğe uygun değer muhasebesi bilgilerinin yatırımcılara faydasını inceleyen mevcut sermaye piyasası literatürünü gözden geçirmiştir. Mevcut gerçeğe uygun değer standartlarının nasıl değişiklik gerektirdiğini ve gelecekteki standartların ele alması gereken konuları değerlendirmektedir. Birlikte ele alındığında, araştırmadan elde edilen kanıtlar, açıklanan ve tanınan gerçeğe uygun değerlerin yatırımcılar için bilgilendirici olduğunu, ancak bilgi düzeyinin ölçüm hatasının miktarından ve tahminlerin kaynağından, yönetim veya dış değerlendiricilerden etkilendiğini göstermektedir.

Toutounchi Asl, M. R. ve Oflas, A. (2021: 71-84) Türkiye’de 2000 yılı ile 2018 yılları arasında hisse senedi piyasa değeri ile hisse başına kazanç ve hisse senedi defter değeri arasındaki ilişkinin arttığı gözükmiştir. UFRS’nin benimsenmesinin, hisse senedi fiyatının hisse başına kazanç ve hisse senedi defter değeri ile güçlü ve artan bir ilişkiye yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası finansal raporlama standartlarının adım adım onaylanıp yayınlanması ve uygulanması borsada işlem gören şirketlerde finansal tabloların kalitesinin artmasına neden olduğunu tespit etmişlerdir. Borsada işlem gören aktif şirketlerde yatırımcıların yatırımlarını şirketlere yönlendirmede ve yatırım politikalarının düzenlenmesinde, şirketlerde uluslararası finansal raporlama standartlarının gerçeğe uygun bir şekilde uygulanıp uygulanmadığının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hitz (2007: 323) göre gerçeğe uygun değere dayalı bir raporlama sisteminin karar almadaki etkinliği ve bunun ortaya çıkardığı faydayı kavramsal ve teorik bir

perspektiften ele almaktadır. Standart belirleyen kurumlar tarafından öne sürülen argümanların teorik sağlamlığının değerlendirilmesine vurgu yapılmaktadır. Ayrıca, gerçeğe uygun değer yöntemi ile tarihi maliyet yönteminin karşılaştırmalı analizine yönelik değerlendirmeler ortaya koymaktadır.

Liang ve Riedl (2013: 1151) yaptıkları çalışmadan elde ettikleri sonuçlar, gerçeğe uygun değer raporlama modelinin, analistlerin proforma bilanço kalitesini yükseltirken, analistlerin, gerçeğe uygun değer modelinin net geliri tahmin sonuçlarını zayıflattığını tespit etmişlerdir.

Toksoy (2015: 122-144) Vergi Usul Kanunu açısından menkul kıymetlerin değerlendirilmesi alış bedeli, borsa rayici, kıst getiri gibi ölçütlere tabi iken, bu durum TMS, TFRS, UMS ve UFRS açısından değerlendirildiğinde daha farklı sonuçların ortaya çıktığını ve bu açıdan çalışmada menkul kıymetlerin değerlendirilmesinin nasıl yapılacağını ortaya koymaya çalışmıştır

Welch (2017: 1) yaptığı çalışmasına göre geleneksel değerlendirme yöntemlerinin, girişim sermayesi firmalarının riskini olduğundan az göstermektedir. Girişim sermayesi firmalarının elde ettiği getirinin, girişim sermayesi ve piyasa getirileri arasındaki ilişkiyi yeterince açıklamamaktadır. Gerçeğe uygun değer yöntemini uygulayan girişim sermayesi fonlarının daha yüksek piyasa betasına ve korelasyona sahip getiriler elde etmektedir. Ayrıca gerçeğe uygun değer yöntemi uygulandıktan sonra yüksek piyasa hassasiyeti ortadan kalkmaktadır. Kamu piyasasına yönelik araştırmaların aksine gerçeğe uygun değer yöntemini uygulayan girişim sermayesi firmaları artan maliyetlerden daha fazla sermaye girişi sağlayabilmektedir.

Daske vd., (2008: 1085) küresel ölçekte zorunlu Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (TFRS) raporlamasının ekonomik sonuçlarını incelemişlerdir. Çalışmalarında ortalama olarak, piyasa likiditesinin TFRS'nin uygulanmaya başlandığı dönemlerde arttığı tespit edilmiş ve bunun firmaların sermaye maliyetinde bir düşüş ve özsermaye değerlemelerinde bir artış meydana getireceğini ifade etmişlerdir. Firma sermaye maliyetini iyileştirdiğini gözlemlemişlerdir. Benzer bir şekilde, DeFond, Hung, and Li. (2011: 240) girişim sermayesi, gerçeğe uygun değer yönteminin etkisini test etmek için benzersiz bir ampirik çalışma alanı sunduğunu, böylece TFRS'nin uygulanmasının, standart haline getirilmesinin ve yorumlanmasının, firma sermaye maliyetini iyileştirdiğini ifade etmektedirler.

Bekçi ve Alkan (2009: 1-20) yaptıkları çalışmada bireysel yatırımcıların tasarruflarını yatırıma dönüştürürken, tasarruflarının ne kadarını hisse senedine yatırdıklarını ve bunu yaparken işletmelerin finansal bilgi sisteminin, söz konusu yatırım kararı üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışmışlardır. Yatırımcılar açısından, işletmelerin muhasebe birimleri tarafından hazırlanan finansal tabloların yeteri kadar bilgi vermediği ve anlaşılır olarak hazırlanmadığı belirtilmektedir. Buna karşın, Gürkan ve Hançerli (2019: 2094-2111) yaptıkları çalışmalarında hisse senedi yatırım kararlarında muhasebe bilgilerinin önem derecesini ortaya koymaya çalışmışlardır. Ülkemizde bireysel yatırımcılar ve yatırım danışmanı olmak üzere iki farklı uzman görüşleri ile yapılan ikili görüşmelerle veriler elde etmişler ve bu verilerin değerlendirilmesi sonucunda muhasebe bilgilerinin kısa vadede hisse senedi yatırımlarında daha önemsiz görülürken, muhasebe bilgilerinin orta/uzun vadeli hisse senedi yatırımlarında daha önemli görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır.

Muhasebe verilerinin yatırım kararları üzerinde meydana getirdiği bu etkisi TFRS uygulamalarıyla daha etkin hale gelebilmektedir. Muhasebe uygulamalarında özellikle menkul kıymetlerde gerçeğe uygun değer yönteminin kullanılması yatırımcıların karar süreçlerinde etkinliklerini artıracaktır. Genel olarak, yatırım sonuçlarının belirsizliği göz önüne alındığında ve geleneksel muhasebe uygulamaları kapsamına bakıldığında, gerçeğe uygun değer maliyeti en iyi tahmin eden uygulama olduğu görülür (Welch 2017:3).

3. Tarihi Maliyet Yöntemi

Finansal tablolar, alacaklılara ve yatırımcılara işletmenin gelecekteki karlılığını değerlendirmede yardımcı olacak bilgileri ileterek, ekonomide yatırım için alınacak kararlarda daha etkin olmayı kolaylaştırır. Zamanında ve gerçeğe uygun bilgilerin sürekli akışı, kuruluşun faaliyetleri hakkında şeffaflığı artırır. Böylece piyasa disiplini teşvik ederek piyasaların istikrarını da destekler. Finansal tabloların karar vermede uygun bir kılavuz olma görevi yerine getirmesi gerekiyorsa, bir işletmenin finansal durumu ve performansının ekonomik gerçekliğini mümkün olduğunca doğru bir şekilde tasvir etmeleri zorunludur (Enahoro and Jayeoba 2013: 1172).

Tarihi maliyetlere dayalı muhasebe nispeten basit ve ekonomik olarak kabul edilir. Yalnızca varlığın satın alma maliyetinin işletme tarafından belirlenmesini içerir ve ekonomiktir. Bununla birlikte, tarihi maliyetleri daha ihtiyatlı ve güvenilir olduğunu, finansal tabloları ölçmek için hala en mantıklı yol olduğunu düşünen geniş bir kesim de mevcuttur (Brinza, and Bengescu, 2016: 145).

Tarihi maliyet yönteminde önemli olan, varlığın satın alınması veya yükümlülüğün oluşması sırasında şirketin ödediği başlangıç fiyatıdır. Tarihi maliyet yöntemini anlamak kolaydır. Çünkü tamamen bilinen sabit bir fiyata, özellikle de bir işletmenin ödediği gerçek fiyata dayanır. Tarihi maliyet yöntemi, sabit ve belirli girdilere dayandığından genellikle daha kolay takip edilir. Bu yöntem de sorun gelecek dönemlerde varlıkların gerçek değeri hakkında belirsizlik yaratmasıdır (Jaijairam, 2013: 2).

Tarihi maliyet yönteminin, finansal raporlamanın tutarlılık ilkesini yerine getirdiği kabul edilmektedir. İşletmeler, bu yöntemle her yıl işletme defterlerini “kapatma” ve muhasebe dönemlerine göre yıllık bilanço ve gelir tablolarını oluşturma sürecini gerektiği şekilde yerine getirdiklerine inanmaktaydılar. Geleneksel muhasebede, tarihi maliyet en iyi bilinen yöntemdir. Bu yöntemde muhasebe, kazanç ve kayıpları yalnızca gerçekten gerçekleştiğinde görülebilir. Giderlerin, gelirlerle mahsup edildiği denklik ilkesinin temelini tarihi maliyet yöntemi oluşturur. Bu muhasebe ilkesi, muhasebede bu yöndeki uygulamalara olan güçlü inancı uzun yıllardır elinde tutmaktaydı. Ancak, son zamanlarda yatırımcılar, finansal analistler, hissedarlar, alacaklılar, çalışanlar ve topluluklar, tarihi maliyet yöntemi finansal tablolarının, uygun olma özelliğini kaybettiğine ve bu durumun gerçeğe uygun değer yönteminin gelişmesine yol açtığına inanmaktadırlar (Enahoro and Jayeoba 2013: 1171)

Son otuz yıl boyunca, geleneksel tarihi maliyet yönteminden gerçeğe uygun değer yöntemine doğru bir kayma eğilimi söz konusudur (Strouhal, 2015: 560). Tarihi maliyet, paranın satın alma gücüyle farklı zamanlarda satın alınmış fiyatları arasındaki tutarlığın muhasebesini yansıtmadığından önemli ölçüm problemleriyle

birlikte gelir. Gerçeğe uygun değer, muhasebede maddi duran varlıkların farklı dönemlerde değerlendirilmesine olanak sağlayıp, onların karşılaştırılmasına da izin vererek bu problemlere çözüm getirir. Ekonomik dünyanın karmaşıklığı, finansal piyasaların gelişimi ve küreselleşmesi ile hissedarların bakış açısındaki değişme, teorinin değer üzerindeki etkisinin artması bütün bunlar göz önüne alındığında, tarihi maliyet yöntemi biraz belli ölçüde modası geçmiş ve mevcut durumu karşılayamaz hale gelmiştir. Bu ortaya çıkan gelişmelere ayak uydurabilmek için, muhasebe düzenleyici kurumlar tarafından, gerçeğe uygun değer, tarihi maliyet ilkesinin kademeli olarak yerine geçirilmiştir (Brinza, and Bengescu, 2016: 146). Aslında değerlendirme yöntemi ile ilgili alternatiflerin seçimi, maddi duran varlıklara bağlıdır. Tarihi maliyet yöntemi likit varlıklar örneğinin hisse senetleri için bir alternatif olduğu zaten iddia edilemez (Laux and Leuz, 2009: 828).

4. Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi

Gerçeğe uygun değer, “bir varlığın karşılıklı pazarlık ortamında bilgili ve istekli taraflar arasında değiş tokuş edilebileceği veya bir borcun ödenebileceği tutardır (Parlakaya, 2010: 78). Gerçeğe uygun değer, normal piyasa koşullarında bilgili ve istekli taraflar arasında gerçekleşen emsallerine uygun bir işlem ile aktarılacak tutar olarak tanımlanır” (Jarolim and Öppinger, 2012: 67). Daha basit ifadeyle “mevcut piyasa koşullarında, piyasa katılımcıları arasında bir varlığın satışına veya bir borcun devrine yönelik olarak ölçüm tarihinde olağan bir işlemdeki fiyatın tahmin edilmesidir” (KGK, 2014: 3).

Standardın bu tanımı gözönüne alındığında “gerçeğe uygun değer” için yapılacak tanım: Bir varlığın piyasa değeri bilinebiliyorsa o varlığın gerçeğe uygun değeri piyasa değerine eşittir demektir. Varlık için geçerli olan bu tanım bir borç için de geçerlidir. Gerçeğe uygun değer kavramında önemli olan husus varlığın ya da borcun piyasa koşullarında o andaki, işlemin yapılmak istendiği tarihteki fiyatının belirlenebiliyor olmasıdır (Otlu ve Çenberlitaş, 2017: 346).

TMS 32’de daha kapsamlı bir gerçeğe uygun değer ve finansal araçlarla ilgili maruz kalınan risklere ilişkin açıklama, yatırımcıların şirketi değerlendirmesi için daha fazla bilgi sunar. TMS 32’yi düzenleyen TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar ve uluslararası finansal firmalar için raporlama standardını ortaya koyar (Anggraita vd., 2020: 517). TFRS 9 Finansal araçlar: Finansal araçların nasıl sınıflandırılacağına, ölçüleceğine, hangi koşullarda finansal tablo dışı bırakılacağına ve riskten korunma muhasebesinin nasıl uygulanacağına ilişkin hükümler içerir ve İşletmelere uygulama imkânı verir (Akçin ve Şen, 2019: 131). TFRS 13 gerçeğe uygun değer nasıl ölçümleneceği ve genel ilkelerinden bahsetmektedir (Anggraita vd., 2020: 517).

TMS 39’un benimsenmesi, finansal varlık ve yükümlülükler üzerinde gerçeğe uygun değer kullanımının artması finansal tablo değerinin uygunluğunu potansiyel olarak artırır. TMS 39 ve TFRS 9, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve gerçeğe uygun bilgi sunumu gibi kriterlere odaklandığı için piyasa değerindeki değişimleri dikkate almakta ve menkul kıymetlerin cari değerleriyle raporlanmasını sağlamaktadır. Menkul kıymetlere yönelik TMS ve TFRS kapsamında yapılacak finansal raporlama sayesinde, güvenilir, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir bilgi sunumunun gerçekleştirilmesinin yanında, finansal bilgi kullanıcılarının alacakları kararların isabetinin artırılmasına da katkı sağlanabilecektir (Özulucan, Arslan ve Keleş. 2017: 249).

TMS 39'un amacı, finansal varlıkların, finansal borçların ve finansal olmayan diğer kalemlerin alış veya satışına yönelik sözleşmelerin ölçülmesine ve muhasebeleştirilmesine ilişkin ilke ve kuralları belirlemektir (TMS 39, Paragraf: 1). Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar; Bu finansal varlıklar, genellikle alım satım amacıyla elde tutulmakta olup, işletmelerde ortaya çıkan fon fazlasını değerlendirmek ve kısa vadeli fiyat hareketlerinden kazanç sağlamak üzere edinilen yatırımları ifade etmektedir (TMS 39, Paragraf: 9). TMS 39'a göre finansal varlıklar, ilk defa muhasebeleştirilirken gerçeğe uygun değerleri üzerinden ölçülmektedir. Menkul kıymetlerin edinilmesi sırasında yapılan ödeme tutarı, menkul kıymetin gerçeğe uygun değerini ifade etmektedir. TMS 39 menkul kıymetleri üç farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. TMS 39'daki sınıflandırma şekli, işletmelerin menkul kıymetlere ilişkin araçları hangi amaçla edindikleri ve ellerinde bulundurmak istediklerine göre yapılmaktadır. Bu finansal bilgi kullanıcılarının alacakları kararlarda daha doğru ve sağlıklı tavrı sergilemelerini sağlayan bir neden olacaktır. TMS 39'a göre bu üç sınıflandırma şu şekildedir. (1) Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar, (2) Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar, (3) Satışa Hazır Finansal Varlıklar (Örten, Kaval ve Karapınar 2014: 438).

“TFRS 13, gerçeğe uygun değeri, ölçüm tarihinde piyasa katılımcıları arasındaki düzenli bir işlemde bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devri için ödenecek fiyat olarak tanımlar (yani çıkış fiyatı) (Akdoğan, 2013: 113). Gerçeğe uygun değer tanımları, gerçeğe uygun değeri, piyasaya dayalı ölçüm olduğu, işletmeye özel bir ölçüm olmadığını vurgular.” Bir işletme, gerçeğe uygun değeri ölçerken, riskle ilgili gözönünde bulundurulacak durumlarda da dahil olmak üzere, mevcut piyasa koşullarında varlık veya borcu fiyatlandırırken piyasa katılımcılarının kullanacağı varsayımları kullanır (Enahoro and Jayeoba 2013: 1174).

İşletmelerin, “gerçeğe uygun değeri” ölçmek için kullandıkları yöntemle, yeterli verinin bulunduğu ve koşullara uygun olan, ilgili gözlemlenebilir girdilerin kullanımını azami seviyeye çıkarmaları gerekir. Buna karşın işletmeler “gerçeğe uygun değeri” ölçmek için kullandıkları yöntemle, gözlemlenebilir olmayan girdilerin kullanımını da asgari seviyeye indirebilmeleri gerekir (Bozdemir, 2014: 85).

Finansal raporlama, sermaye piyasalarının performansını artıracak mekanizmalardan biridir. Finansal bilgi kullanıcıları, sermaye piyasasındaki büyük ve aktif işletmelerden yüksek kalitede finansal ve raporlama bilgisi sağlamalarını beklerler. Çünkü işletmelerin finansal raporlarının kalitesi artarsa şirketin değerinin de artması beklenir. Yüksek kaliteli raporlama, yatırımcıların bilgilerle ilgili endişelerini büyük ölçüde azaltabilir. Gerçeğe uygun değerlendirme yöntemiyle ortaya çıkan bilgilerin yönetim tarafından kamuya açıklanması, yönetim ve diğer kullanıcılar arasındaki bilgi asimetrisini azaltacaktır. Araştırmalar, azalan bilgi asimetrisinin sırasıyla daha düşük sermaye maliyetleri, daha az bilgi riski, nakit akışlarının öngörülebilirliğinin artması, şirket değerlemesinin iyileştirilmesi ve nihayetinde hisse senetlerinin likiditesinin artması ile sonuçlandığını göstermiştir (Seddighi vd., 2021: 2). Gerçeğe uygu değer yöntemi bu yüksek kalitede ve yatırımcıların beklentilerinin karşılandığı bir finansal raporlamayı sunmada etkinliği yüksek bir uygulamadır. Finansal tabloların karar vermede etkinliği artırması için, bir işletmenin finansal durumu ve performansının ekonomik anlamda gerçekliğini doğru bir şekilde ortaya koyması zorunludur (Enahoro and Jayeoba 2013: 1172).

Piyasa fiyatlarının yükseldiği dönemlerde ve buna bağlı olarak artan değerleme, gerçeğe uygun değer ölçümü defter değerini artırmaktadır. Bu tür defter değerini artıracak uygulamalar belli oranlarda, makul ve hakkaniyetli olursa anlamlı bir dönüş sağlayacaktır. Finansal tablolarda sunulan bilgilerin kalitesi artmış olacaktır. Gerçeğe uygun değer uygulanmaması durumunda finansal tabloların taraflara sunduğu bilgi yetersiz ve o günkü piyasa koşullarının ortaya koyduğu değerden yoksun olacaktır (Jarolim and Öppinger, 2012: 72).

Bununla birlikte, gerçeğe uygun değer yöntemi, hızlı finansal kararların giderek norm haline geldiği küreselleşmiş bilgi odaklı ekonominin yönlendirdiği, muhasebe standartlarının doğal bir sonucu olarak görülmektedir. Meydana gelen değişim beraberinde karşı bir direnç meydana getirebilmektedir. Bu daha çok değişimin getireceği belirsizliklerden kaynaklanmaktadır. Bu durum gerçeğe uygun değere dayalı standartların yayılmasını yavaşlatabilse de, küresel ölçekte hızlı finansal kararları kolaylaştıran bilgi ihtiyacının finansal raporlarda gerçeğe uygun değer kullanımının giderek artmasıyla sonuçlanmıştır (Marra, 2016: 589).

Gerçeğe uygun değer, bugüne kadar finansal araçların muhasebeleştirilmesinin en verimli ve pratik yöntemi olduğu için büyük ölçüde talep edilmekte ve kabul edilmektedir. Finansal araçların güçlü bir şekilde çeşitlendirilmesinin bir sonucu olarak, tarihi maliyet uygulamasında, değerlendirme sorunları ortaya çıkmıştır. Finansal pozisyonuna uygun olarak, gerçeğe uygun değer üzerinden muhasebeleştirme, bir işletmeyi değerlendirmek için doğru bir muhasebe yaklaşımıdır. Ancak, bu muhasebenin tarihi maliyetlere dayalı olması durumunda bunun söylenemeyeceği aşıkârdır (Brinza, and Bengescu, 2016: 146).

Günümüzde, çalışmalar gerçeğe uygun değer muhasebesinin uygunluğuna odaklanmakta ve güvenilirlikten ziyade muhasebenin öngörülebilirliğine daha fazla öncelik vermektedir. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (TFRS), çoğunlukla varlık ve yükümlülükleri ölçmek için gerçeğe uygun değer yöntemini kullanmıştır. Gerçeğe uygun değer yöntemine karşı tarihi maliyet değerine ilişkin mevcut tartışma, uygunluk ve güvenilirlik arasındaki karşıtlıkla ilgilidir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board) IASB'ye göre finansal raporlamanın genel amaçlarından biri, ekonomik kararlarında geniş bir kullanıcı kitlesine fayda sağlayan bir ekonomik varlığın, finansal performansı finansal durumu ve nakit akışları hakkında önceden bilgi sahibi olmaktır (Seddighi vd., 2021: 4).

5. Tarihi Maliyet ve Gerçeğe Uygun Değer ile Değerleme Süreci Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolara Etkisine Yönelik Uygulama

Günümüzde, bilgi kullanıcıları açısından işletmelerin varlık ve yükümlülüklerinin finansal raporlarda geçmişte kalmış bir tutarı ifade eden tarihi maliyetleri ile sunulması yeterli görülmemekte; varlık ve yükümlülüklerin raporlama tarihindeki değerlerinin bilinmesi büyük önem arz etmektedir (Uluslan ve Tıraşoğlu, 2020: 726).

Sermaye Piyasalarının gelişimi, yatırımcılar aracılığıyla finansal tabloların uygunluğuna ve güvenilirliğine bağlıdır. Tarihi maliyet yönteminin ilk kayıttan sonraki süreçlerde yeniden değerlendirme yapılabilmesi için gerçeğe uygun değer

yönteminin kullanılması gereklidir. Bu hem değerlemeyi yapan işletme açısından hem de bu değerlemelerin mali tabloya yansıyan sonuçlarını analiz eden ilgili tarafların riskten korunması açısından önemlidir. Gerçeğe uygun değer, bir pazarlanabilir yatırım portföyünü değerlemenin daha doğrudan ve güvenilir bir yolu olarak görülebilir (Strouhal, 2015: 561).

“Varlık veya borca ilişkin karşılıklı bir işlemle, bir varlık edinilirken veya bir borç üstlenilirken, işlem fiyatı varlığın edinilmesinde ödenecek veya borcun üstlenilmesinde alınacak fiyattır (giriş fiyatı) (Özdemir ve Elitaş, 2011: 31). Bunun aksine, varlığın veya borcun gerçeğe uygun değeri, varlığın satışından elde edilecek veya borcun devrinde ödenecek fiyattır (çıkış fiyatı). İşletmelerin her zaman varlıklarını edinirken ödedikleri fiyattan satmaları beklenmez. Benzer şekilde, işletmelerin her zaman borçlarını üstlenirken aldıkları fiyat üzerinden devretmeleri beklenmez. Çoğu durumda, işlem fiyatı gerçeğe uygun değere eşit olacaktır”(KGK, 2014: 11).

Finansal araçlar, satın alındıkları tarihte finansal varlık kategorilerinden birinin altında yer almalıdır. Hisse senedi alım satım amaçlı gerçeğe uygun değeri farkı kar veya zarara yansıtılan ve satışa hazır finansal varlıklar gerçeğe uygun değeri farkı özkaynaklara yansıtılan olmak üzere finansal varlık kategorilerinden birine yer alır. (Jarolim and Öppinger, 2012: 73).

Muhasebe varsayımı:

Finansal Varlık		Değerleme Yöntemi	Amaç	Değerdeki Değişikliğin İzlendiği Mali Tablo
Hisse Senedi	Alış Bedeli	Gerçeğe Uygun Değer		
Varsayım 1	32.400.000 TL (180.000 Ad.) (80.000 Adet satışı)	Artış / Azalış	Alım Satım	Gelir Tablosunda
Varsayım 2	18.000.000 TL (Kalan 100.000 adet hisse senedi için)	Artış / Azalış	Hisse İle İlgili Bir Plan Mevcut Değil	Bilançoda Özkaynaklarda

“İlk muhasebeleştirmede gerçeğe uygun değer işlem fiyatına eşit olup olmadığını belirlerken, işletme ilgili işleme ve varlık veya borca özgü unsurları dikkate alır. TFRS'nin bir varlığın veya borcun ilk muhasebeleştirme sırasında gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülmesini zorunlu tuttuğu ya da buna izin verdiği ve işlem fiyatının gerçeğe uygun değerden farklı olduğu durumlarda, işletme ilgili TFRS'de aksine bir hüküm bulunmadıkça ortaya çıkan kazanç veya kaybı kar veya zarara yansıtır” (KGK, 2014:11). Hisse ile ilgili bir plan mevcut değil ise TFRS 9'a göre gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelirden de sınıflandırılabilir. (Öztürk, 2017: 609)

5.1. Tarihi Maliyet Yöntemiyle Hisse Senedi Alım-Satımı ve Finansal Tablolara Etkisi

Alım satım amaçlı hisse senetleri gerçeğe uygun değere göre ölçülür. Sonraki dönemde ortaya çıkan farklar ise kâr ya da zarara yansıtılır. Buna karşın alım satım sırasında katlanılan maliyetler doğrudan gider olarak yazılır.

29/03/2021 tarihinde, MESA firması 180.000 hisse senedi satın aldı. yani, bir hissenin nominal değeri 90 TL iken, bir hissenin alış (cari) mevcut fiyatı 180 TL, hissenin aracılık ücretleri (komisyon) 18 TL'dir.

-Birinci durum: 15/09/2021 tarihinde, MESA firması 80.000 hisse senedini satmıştır. Cari hisse fiyatı 225 TL aracılık ücreti 9 TL'dir.

-İkinci durum: 31/12/2021 tarihinde, MESA Firması'nın borç bakiyesi hisse senetleri 100.000 hissedir. Güvenli güncel fiyatı 135 TL'dir.

Standartlara göre (TMS 39, TFRS 9 ve TFRS 13) *VUK'a göre* hisse senedinin satın alındığında ilk kayıt;

29.03.2021					
110 HİSSE SENETLERİ	32.400.000	00			
110.01. A Hisse Senedi					
653 KOMİSYON GİDERLERİ	3.240.000	00			
102 BANKALAR			35.640.000	00	
102.01 Halk Bankası					
180.000 Adet x 180 TL = 32.400.000 TL					
180.000 adet x 18 TL = 3.240.000 TL					

V.U.K. 'un 279. maddesine göre; hisse senetleri alış bedeli ile değerlendirilir (Apalı, 2020: 231) Bu sebeple standartlar (TMS 39) ile VUK'a göre ilk kayda alınma işleminde hisse senetleri açısından farklılıkların bulunmadığı görülmektedir. Standartlar (TMS 39, TFRS 9 ve TFRS 13) ile VUK arasında, farklılıklar sonraki ölçümlerde ortaya çıkmaktadır.

Hisse senetlerinden 80.000 adedi satılması kaydı;

15.09.2021					
102 BANKALAR	18.000.000	00			
102.01 Halk Bankası					
110 HİSSE SENETLERİ			14.400.000	00	
110.01. A Hisse Senedi					
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KAR.			3.600.000	00	

Hissenin Senedi Cari Değeri (80.000 adet x 225 TL) 18.000.000 TL

Hissenin Senedi Tarihi Maliyeti (80.000 adet x 180 TL) 14.400.000 TL

Hisse Senedi Satış Karı (80.000 adet x 45 TL) 3.600.000 TL

15.09.2021					
653 KOMİSYON GİDERLERİ	720.000	00			
102 BANKALAR			720.000	00	
102.01 Halk Bankası					

Hisse Senedi Komisyon Gideri (80.000 adet x 9 TL) 720.000 TL

Birinci durum: 31/12/2021 tarihinde, MESA Firması'nın 100.000 hisse senedi borç bakiyesi vardır; güvenilir cari fiyatı 270 TL'dir.

- Nakit borç bakiyesi: 18.000.000 TL - 720.000 TL= 17.280.000TL

- Hisse senedi yatırımlarının borç bakiyesi: 100.000 hisse x 180 TL= 18.000.000 TL

31/12/2021 Tarihli Gelir Tablosu

1. Finansal Faaliyet Karı:	3.600.000 TL
2. Finansman giderleri:	720.000 TL
3. Vergi Öncesi Kâr (3) = (1) – (2)	2.880.000 TL

İşletme için sonuçlar hâlihazırda gerçekleşmiş hisse senedi alım satımını yansıtmaktadır. İşletmeye kar getiren bu mevcut durum hisse senedinin gerçek değerini yansıtmamaktadır. Hisse senedi piyasasında hisse senedi fiyatlarının yükselmesinin sonuçları açısından bir yansıması vardır. Ancak bu artış elde edilemeyen karların da arttığını ortaya koymaktadır. Bu mevcut durum gelir tablosunda yer almayacaktır.

<i>Aktif</i>	<i>31/12/2021 Tarihli TFRS Bilançosu</i>		<i>Pasif</i>
DÖNEN VARLIKLAR			KIS VAD. YÜKÜM.
<i>Nakit ve Nakit Benzerleri</i>			UZUN VAD. YÜKÜM.
<i>Kasa</i>	17.280.000 TL		ÖZKAYNAKLAR
Finansal Yatırımlar			<i>Dağıtılmamış Kar</i>
<i>Hisse Senetleri</i>	18.000.000 TL		2.880.000 TL
<i>Kısa vadeli yatırımlar için karşılık</i>	-----		
DURAN VARLIKLAR	-----		

Hisse senedi fiyatının 135 TL'ye düştüğü durumda, hisse senedi bu fiyattan satılırsa, piyasa fiyatı hisse senedinin ilk kayıt değerinden daha düşük olduğu için hisse senedi değer kaybeder. Bu sebeple VUK'a göre sermayeyi korumak için, işletmelerin hesap döneminde karşılık ayırmaları gerekmektedir. Bu riskten korunma amacıyla yapılan bir muhasebeleştirme işlemidir.

İkinci durum için 31/12/2021 tarihinde, MESA Firmasının 100.000 adet hisse senedi kalmıştır. Hisse senedi fiyatı hisse başına 135 TL'dir. Hisse senedinin fiyatı düşürüldüğünde hisse senedi fiyatlarının "piyasa fiyatına" güncellendiğini gösterir. Bir hisse senedinin cari fiyatı hisse senedi başına 135 TL'dir. Bir hisse senedinin tarihi maliyeti 180 TL'dir. Tarihi Maliyet > Cari Fiyatın MESA firmasının hisse senetlerin değer düşüklüğü [100.000 adet hisse x (135 TL-180 TL)] 4.500.000 TL için karşılık ayırmasına yol açtığı anlamına gelmektedir.

31.12.2021				
654 KARŞILIK GİDERLERİ	4.500.000	00		
119 MENKUL KIYMET DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI			4.500.000	00
Karşılık gideri ayrılması				

Hesaplama:

- Mali giderlerin borç bakiyesi: 4.500.000 TL + 720.000 TL = 5.220.000 TL

- Nakit borç bakiyesi: 18.000.000TL – 720.000 TL=17.280.000 TL

- Hisse senedi yatırımlarının borç bakiyesi: 100.000 hisse x 180 TL =18.000.000 TL

Hisse senedinin güncel değeri (135 TL) ilk kayıt değerine (180 TL) göre düşüş oranı %33'dür. Bu oran, finansal tabloların sunulduğu tarihte hisse senedi fiyatlarının borsadaki doğru dalgalanma seviyesini yansıtır. Ancak bu yöntemle göre işletme, hisse senedinin gerçeğe uygun değerini borsa fiyatı üzerinden yeniden değerlemeden kısa vadeli yatırımlar için uygun karşılık ayırmıştır.

31/12/2021 Tarihli Gelir Tablosu

1. Finansal Faaliyet Karı:	3.600.000 TL
2. Finansman giderleri:	5.220.000 TL
3. Vergi Öncesi Kâr (3) = (1) – (2)	(1.620.000 TL)

İkinci durumda, MESA firmasının gelir tablolarındaki durum zarardır ve bilançodaki finansal varlıkların değeri düşer. Aslında, MESA firması bir hisse senedi satışından hala kâr elde etmiştir. Zararların bir kısmı sadece gelecekteki finansal varlıkların değerlemesidir. Finansal varlıkları yeniden değerlemek için gerçeğe uygun değer yöntemini ve tarihi maliyeti kullanırken finansal tablolardaki karların farkı görülebilmektedir. Tarihi maliyet yöntemi, menkul kıymet değerinin oynaklığını finansal tablolara yansıtılmamakta ve yatırımcılara buna yönelik gerekli bilgileri sunamamaktadır.

<i>Aktif</i>	<i>31/12/2021 Tarihli TFRS Bilançosu</i>		<i>Pasif</i>
DÖNEN VARLIKLAR		KIS VAD. YÜKÜM.	-----
<i>Nakit ve Nakit Benzerleri</i>		UZUN VAD. YÜKÜM.	-----
<i>Kasa</i>	17.280.000 TL	ÖZKAYNAKLAR	
Finansal Yatırımlar		<i>Net Zarar</i>	(1.620.000 TL)
<i>Hisse Senetleri</i>	18.000.000 TL		
<i>Kısa vadeli yatırımlar için karşılık</i>	(4.500.000 TL)		
DURAN VARLIKLAR	-----		

5.2. Gerçeğe Uygun Değer Yöntemiyle Hisse Senedi Alım-Satımı ve Finansal Tablolara Etkisi

İşletmeler tarihi maliyet yöntemini uygulamış olsalardı, özellikle satılmaya hazır ve alım satım amaçlı finansal varlıklar için, varlıkların piyasa değeriyle daha uzun süre bağ kuramayacaklardı.

29/03/2021 tarihinde, MESA firması nominal değeri 90 TL olan 180.000 hisse senedi satın almıştı ve payın aracılık ücreti 18 TL'dir. Hissenin senedinin mevcut fiyatı 180 TL 15/09/2021 tarihinde firma 80.000 adet adi hisse senedi satmıştır, bir hissenin cari fiyatı 225 TL aracılık ücreti 9 TL'dir.

-Birinci durum: 31/12/2021 tarihinde, Borç bakiyesi olan MESA Firması hisse senetleri 100.000 adettir. Aktif piyasada hisse senedi fiyatı hisse başına 270 TL'dir.

-İkinci durum: 31/12/2021 tarihinde, hisse senedi borç bakiyesi olan MESA hisse senetleri 100.000 adettir. Aktif piyasada hisse senedi fiyatı hisse başına 135 TL'dir.

Finansal raporlamanın aşağıdaki gibi farklı bir sonucu görülecektir;

-İlk durum: 31/12/2021 tarihinde, firma hesap döneminin finansal raporlamasını oluşturduğunda, firma hisse senedi borç bakiyesine dayalı hisse senedi değerini yeniden değerlemektedir. Aktif bir borsada hisse senedinin fiyatı 270 TL olduğunda, MESA firmasının hisse senedinin değerini borsa değerine göre ayarlaması gerektiği anlamına gelmektedir.

Aktif borsa fiyatı, tarihi maliyetten daha yüksek olduğunda:

Gerçeğe Uygun Değer Farkı (270 TL – 180TL) = 90 TL

Değer Artışı (100.000 hisse x 90TL) = 9.000.000 TL olur

-İkinci durum: Aktif bir piyasada hisse senedi fiyatı, hisse başına 135TL olduğunda, MESA firmasının aktif bir piyasadaki fiyatlara göre hisse senedi değerini güncellenmesi gerektiği anlamına gelmektedir.

Aktif borsa fiyatı tarihi maliyetten daha düşük olduğunda:

Gerçeğe Uygun Değer Farkı (135 TL – 180 TL = (45TL)

Değer Azalışı (100.000 hisse x 45 TL) = (4.500.000 TL)

Hisse senedi fiyatlarının şu anda arttığı bir varsayımda yılsonu mali tablosu sunulduğunda, piyasadaki hisse senedi değeri 270 TL olurken, bilançodaki hisse senedi değeri hala 180 TL olan ilk kayıt değerini sunar.

İlk kayıt değeriyle (180 TL), güncel değer (270 TL) karşılaştırıldığında %50 gibi bir fark oranı ortaya çıkar. Bu fark oranı ne kadar büyükse, cari hisse senetleri fiyatının hata derecesinin de o oranda büyük olacağı söylenebilir. Finansal tablolardaki bilgilerin o andaki gerçek hisse senedi değerinden daha büyük bir farka sahip olmasına yol açar.

- İlk durum, 31/12/2021, teklif edilen fiyat Cari Fiyat > Tarihi Maliyet ise MESA firmasının hisse senetleri değer artışı kaydı

31.12.2021			
110 HİSSE SENETLERİ	9.000.000	00	
110.01 Gerçeğe Uygun Değer (GUD) Farkı			
Kar/Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar			
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KAR.			9.000.000 00

Spesifik olarak, 31/12/2021 tarihinde piyasadaki hisse senedi fiyatları 270 TL'ye çıktığında, kısa vadeli hisse senedi (100.000 adet) yatırım kaleminin değeri de 27.000.000 TL olarak değişmektedir. Elde edilecek karı ortaya koyan bu durum, yatırımcıların hisse senetlerinin şu anda satılması halinde 9.000.000 TL kar elde edeceklerini göstermektedir. Bu durum yatırımcıların gerçekleştirilen hisse senedi faaliyetlerinden artan sermaye kaynağını görmelerini sağlar. Hatta hisse senedi (alım-satım) faaliyetlerinden artan ancak henüz gerçekleşmemiş sermaye kaynağını dahi net bir şekilde görmelerine yardımcı olur.

- İkinci durum 31/12/2021, Tarihi Maliyet > Cari Fiyat ise MESA firmasının hisse senetlerinin değer azalışı kaydı

31.12.2021					
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZAR.		4.500.000	00		
110 HİSSE SENETLERİ				4.500.000	00
110.01 GUD Farkı Kar/Zarara					
Yans. Finansal Varlıklar					

Gerçekleşmemiş kayıp, yatırımcıların makul ve zamanında kararlar almak için ilgilendikleri bilgilerdedir. Özkaynakların kaynağı olan bu iki ayrı kalem de yatırımcıların gerçekleşen karları ve gerçekleşmemiş zararları görmelerine yardımcı olur. Yüksek likiditeye sahip piyasalarda işlem gören menkul kıymetler için gerçeğe uygun değer ölçümünün uygunluğu tartışmalı değildir. Menkul kıymetlerde gerçeğe uygun değerlerin uygulanması bu varlıkların işletmenin finansal tablolarındaki veriyi daha sağlıklı ve kaliteli hale getirmektedir (Marra, 2016: 589).

Hisse senedilerin gerçek değeri: 27.000.000 TL (18.000.000 TL + 9.000.000TL).

31/12/2021 Tarihli Gelir Tablosu

1. Finansal Faaliyet Karı:	3.600.000 TL
2. Finansman Giderleri:	720.000 TL
3. Vergi Öncesi Kâr (3) = (1) – (2)	2.880.000 TL
4. Diğer Olağan Gelir ve Karlar	9.000.000 TL
5. Toplam Kar (5) = (3) + (4)	11.880.000 TL

Menkul kıymet fiyatının artmış olduğu bir senaryoda, tarihi maliyet yöntemine göre toplam varlıklar 35.280.000 TL ve Özkaynaklar 2.880.000TL iken gerçeğe uygun değer yöntemine göre toplam varlıklar 44.280.000 TL'ye ve Özkaynaklar ise 11.880.000 TL'ye yükselmiştir. İlk duruma göre varlıklardaki (hisse sentlerindeki) artış % 25,5 olarak gerçekleşir. Bu durum Özkaynakları ilk duruma göre 9.000.000 TL artırmıştır. Bu farklılıklar tarihi maliyet yönteminin değeri artan hisse senetlerini tanımamasından kaynaklanmaktadır. Ancak böyle bir artışı sağlayan kar aslında söz konusu değildir. Yatırımcılar ve yöneticiler açısından görünmeyen bu karın görünür hale gelmesi gizli kalmış değerlerin fark edilmesi bu duruma göre karar alınması verilecek yatırım kararlarının kalitesi açısından önemlidir.

Aktif	31/12/2021 Tarihli TFRS Bilançosu		Pasif
DÖNEN VARLIKLAR			KIS VAD. YÜKÜM.
<i>Nakit ve Nakit Benzerleri</i>			UZUN VAD. YÜKÜM.
<i>Kasa</i>	17.280.000 TL		ÖZKAYNAKLAR
Finansal Yatırımlar			<i>Dağıılmamış Kar</i>
<i>Hisse Senetleri</i>	27.000.000 TL		2.880.000 TL
<i>Kısa vadeli yatırımlar için karşılık</i>	-----		Net Diğer Kapsamlı Gelirler
DURAN VARLIKLAR	-----		9.000.000TL

31.12.2021 tarihli bilançoda yukarıdaki gerçeğe uygun değer yöntemi sonucu belirlenen değer artış kaydı 9.000.000 TL olarak belirlenmiştir. Bu değer "TFRS 9'un 4.1.2A paragrafı uyarınca bu paragrafın (a) bendinde yer alan finansal varlığın satılmasını amaçlayan bir iş modeli kapsamında elde tutulması durumunda gerçeğe uygun değer değişimi diğer kapsamlı gelire yansıtılır" (KGK, 2019: 8).

Hisse senetlerinin borç bakiyesi 13.500.000 TL'dir.(18.000.000 TL – 4.500.000TL)

31/12/2021 Tarihli Gelir Tablosu

1. Finansal Faaliyet Karı:	3.600.000 TL
2. Finansman Giderleri:	720.000 TL
3. Vergi Öncesi Kâr (3) = (1) – (2)	2.880.000 TL
4. Diğer Olağan Gelir ve Karlar	(4.500.000 TL)
5. Toplam Kar (5) = (3) + (4)	(1.620.000 TL)

Azalan bir menkul kıymet fiyatının olduğu bir senaryoda, tarihi maliyet yöntemine göre toplam varlıklar ve toplam Özkaynaklar (30.780.000TL) gerçeğe uygun değer yöntemine göre değerlendirilmesinde toplam varlıklar ve toplam Özkaynaklar yine (30.780.000 TL) ilk duruma göre özkaynak artışı sıfır olduğu için aynıdır. Bunun nedeni tarihi maliyet yönteminin uygulanmasında VUK'na göre karşılık ayrılabilmesinden kaynaklanmaktadır. VUK'a göre değer kaybında karşılık ayrılabilirken, aynı durum finansal varlık değer kazandığında fiili olarak elden çıkarılıncaya kadar gelir yazılamamaktadır (Yücel, Öncü ve Akcan, 2020:26-27).

Aktif	31/12/2021 Tarihli TFRS Bilançosu		Pasif
DÖNEN VARLIKLAR			KIS VAD. YÜKÜM.
Nakit ve Nakit Benzerleri			UZUN VAD. YÜKÜM.
<i>Kasa</i>	17.280.000 TL		ÖZKAYNAKLAR
Finansal Yatırımlar			<i>Dağıtılmamış Kar</i>
<i>Hisse Senetleri</i>	13.500.000 TL		2.880.000 TL
<i>Kısa vadeli yatırımlar için karşılık</i>	-----		<i>Net Diğer Kapsamlı Zarar</i>
DURAN VARLIKLAR			(4.500.000 TL)

Belirli finansal araçların gerçeğe uygun değerleri, gelecekteki nakit akışları ve bu varlıklardan elde edilen kazançlar için tahmin değerine sahiptir. Zaman içinde biriken gerçekleşmemiş kazanç veya kayıplar, bu tür varlıkların satışı yoluyla gerçekleşen nakit akışlarına ve gelire dönüşebilir. Bu nedenle, gerçeğe uygun değer, ekonomik varlığın gelecekteki performansı ile de bağlantılıdır (Evans, Hodder and Hopkins, 2014: 13).

Gerçeğe uygun değer ile yukarıda değerlendirilen 100.000 adet hisse senedinin 20.02.2022 yılında 290 TL'den satıldığını varsayılırsa;

Hisse senedi satış geliri (100.000 Adet x 290 TL)	29.000.000 TL
Hisse senedinin borç bakiyesi toplam tutarı (yeni değer)	(27.000.000 TL)
Tarihi Maliyeti (100.000 adet x 180 TL)	(18.000.000 TL)
Değer Artışı 100.000adet x (270 TL – 180 TL)	(9.000.000 TL)
Hisse Senedi Satış Karı	2.000.000 TL

20.02.2022				
102 BANKALAR	29.000.000	00		
102.01 Halk Bankası				
110 HİSSE SENETLERİ			27.000.000	00
110.01. A Hisse Senedi				
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KAR.			2.000.000	00

Standartlara (TMS 39) göre, hisse senedinin yeni dönemdeki gerçeğe uygun değeri ilk kayda alındığındaki değeri (180 TL) üzerinden değer artış kazancı (90 TL) eklendikten sonra (100.000 adet hisse x 270 TL) 27.000.000 TL olarak gerçekleştiği görülmektedir. Satıldığında ise, yeni oluşan gerçeğe uygun değeri üzerinden hisse senedi satış karları hesaplanacaktır. Standartlardan (TMS 39) farklı olarak Vergi Mevzuatına göre, hisse senedinin ilk kayda alındığı dönemin sonunda değer artış veya azalış farklarına bakılmamakta ve herhangi bir değerlendirme işlemi de yapılmamaktadır. Satıldığı dönemde ise, alış bedeli üzerinden hisse senediler değerlendirilmektedir. Ancak satış karı söz konusu ise ilgili dönemin ticari kazancında hisse senedi satış karları olarak belirtmektedir.

20.02.2022					
102 BANKALAR		29.000.000	00		
102.01 Halk Bankası					
110 HİSSE SENETLERİ HESABI				18.000.000	00
110.01. A Hisse Senedi					
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KAR.					
HS				9.200.000	00

Standartlar (TMS 39) ile VUK arasında ilk kayda alınmasında fark bulunmamakta iken, sonraki ölçümlerde ise farkların olduğu görülmektedir. Ancak, her iki durumda da ortaya çıkan olumlu farkların, 645 Menkul Kıymet Satış Kârları hesabının alacağına kaydedilmektedir. Olumsuz farklar ise 655 Menkul Kıymet Satış Zararları hesabının borcuna kaydedilmektedir.

5.3. Hisse Senedi Satışa Hazır Finansal Varlıklar Olarak Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolara Etkisi

Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar Belirli bir süre gözetilmeksizin elde tutulan finansal araçlardan olan satılmaya hazır finansal varlıklar ilk tarihi maliyet yöntemiyle kayda alınır. Sonraki dönemlerde gerçeğe uygun değer üzerinden değerlendirilmektedir. Satılmaya hazır finansal varlığa ilişkin olarak ortaya çıkan kazanç ve kayıplar (değer düşüklüğü zararları ve kur farkı kazanç ve kayıpları hariç olmak üzere), finansal varlık finansal durum tablosu (bilanço) dışı bırakılıncaya kadar diğer kapsamlı gelir içerisinde (özkaynaklarda) muhasebeleştirilir (Telci, 2021:765).

(I) İşletme 29.03.2021 yılında 180.000 adet hisse senedi, adedi 180 TL ve 18 TL komisyon ödenerek satın alınmıştır. Bu hisse senedinin 80.000 adetlik kısmı 15.09.2021 tarihinde satılmıştır. Geriye kalan 100.000 adet hisse senedi için belirli bir süre gözetilmeksizin elde tutulmaya karar verilmiştir. (100.000 Adet x 180 TL = 18.000.000 TL) Bu durumda 110 Hisse senetleri Hesabındaki 18.000.000 TL 249 Diğer Menkul Kıymetler Hesabına aktarılır.

15.09.2021					
249 DİĞER MENKUL KIYMETLER		18.000.000	00		
110 HİSSE SENETLERİ				18.000.000	00
110.01. A Hisse Senedi					

(2) Hisse senedinin 31.12.2021 tarihinde değeri 270 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu hisse senetleri, “satılmaya hazır finansal varlık (TMS 39, par. 45/d ve TFRS 9) olarak sınıflandırılır ve gerçeğe uygun değerleri üzerinden kaydedilir. Aradaki fark ise, hisse senedi satılana kadar, özkaynaklarda izlenir.”

$$[100.000 \text{ adet} \times (270 \text{ TL} - 180 \text{ TL})] = 9.000.000 \text{ TL}$$

31.12.2021					
249 DİĞER MENKUL KIYMETLER		9.000.000	00		
249.01 GUD Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılacak					
Finansal Varlıklar					
526 FİNANSAL VARLIK					
DEĞERLEME FARKLARI				9.000.000	00

Yukarıda da ifade edildiği üzere hisse senedinin satışa hazır varlık olarak kayda alınması durumunda artış ve azalış tutarları 526 Finansal Varlıklar Değerleme Farkları* isimli hesaba kaydedilerek, realize olmamış ancak gerçeğe uygun değer farkında ortaya çıkan bu kazanç özkaynaklarda diğer kapsamlı gelirin altında yer alacaktır (Tuğay ve Arsoy, 2020:573). Finansal raporlamada gerçeğe uygun değerlerin uygulanmasının işletmelerin gelecekteki kazançlarını daha doğru tahmin etmesi üzerinde bir etkisi olduğunu göstermiştir (Seddighi, vd., 2021:6).

<i>Aktif</i>		<i>31/12/2021 Tarihli TFRS Bilançosu</i>		<i>Pasif</i>	
DÖNEN VARLIKLAR				KIS VAD. YÜKÜM.	
<i>Nakit ve Nakit Benzerleri</i>	-----			UZUN VAD. YÜKÜM.	
<i>Kasa</i>	-----			ÖZKAYNAKLAR	
Finansal Yatırımlar				<i>Finansal Varlık</i>	9.000.000 TL
<i>Diğer Menkul Kıymetler</i>	27.000.000 TL			<i>Değerleme Farkları</i>	
<i>Kısa vadeli yatırımlar için karşılık</i>	-----				
DURAN VARLIKLAR	-----				

Finansal varlık değerlendirme farkı olarak 31.12.2021 tarihinde gerçeğe uygun değer yöntemiyle hesaplanan (100.000 adet hisse senedi) 9.000.000 TL tutarındaki fark, özkaynaklarda raporlanarak yer almıştır.

(3) 29.03.2022 tarihinde işletme acil ihtiyacından dolayı satılmaya hazır varlık olarak kayda aldığı hisselerin 20.000 adedini 300 TL’ den satmıştır. Komisyon 9 TL’ dir.

$$\text{Hisse Senedi Satış Değeri} = (300 \text{ TL} \times 20.000 \text{ adet}) = 6.000.000 \text{ TL}$$

$$\text{Finansal Varlık Değerleme Farklarından bir adet hisseye düşen pay} = 9.000.000 \text{ TL} / 100.000 \text{ adet} = 90 \text{ TL}$$

$$\text{Finansal Varlık Değerleme Farklarından 20.000 adet hisseye düşen pay} \\ = 20.000 \text{ Adet} \times 90 = 1.800.000 \text{ TL}$$

*KGK’nın, Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağında yer alan Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planında “526” nolu hesap açılmıştır. Bu hesap taslakta boştur. Akademik çalışmalarda 526 Finansal Varlıklar Değerleme Farkları olarak kullanılmıştır. Bu hesap, TDHP’da hesap planında yer almamaktadır.

Hisse Senedinin Komisyon Gideri = (9 TL x 20.000 adet) = 180.000 TL

Hisse Senedi kayıtlı değeri (270 TL x 20.000) = 5.400.000 TL

29.03.2022			
102 BANKALAR	5.820.000	00	
102.01 Halk Bankası			
526 FİNANSAL VARLIK DEĞERLEME FARKLARI	1.800.000	00	
653 KOMİSYON GİDERLERİ	180.000	00	
249 DİĞER MENKUL KIYMETLER			5.400.000 00
110.01. A Hisse Senedi			
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KAR.			2.400.000 00

Dönem sonunda hisse senetleriyle ilgili olarak fiyatlarında rakamsal bir değişimin olmadığı varsayılırsa, gelir tablosu ve bilançodaki durum aşağıdaki gibi olacaktır.

31/12/2022 Tarihli Gelir Tablosu Sonucu

1. Finansal Faaliyet Karı:	2400.000 TL
2. Finansman Giderleri:	180.000 TL
3. Vergi Öncesi Kâr (3) = (1) – (2)	2.220.000 TL

<i>Aktif</i>	<i>31/12/2022 Tarihli TFRS Bilançosu</i>		<i>Pasif</i>
DÖNEN VARLIKLAR			KIS VAD. YÜKÜM.
<i>Nakit ve Nakit Benzerleri</i>	-----		UZUN VAD. YÜKÜM.
<i>Kasa</i>	5.820.000TL		ÖZKAYNAKLAR
Finansal Yatırımlar			<i>Finansal Varlık</i>
<i>Diğer Menkul Kıymetler</i>	27.000.000 TL		<i>Değerleme Farkları</i>
<i>Kısa vadeli yatırımlar için karşılık</i>	-----		<i>Net Diğer Kapsamlı Gelirler</i>
DURAN VARLIKLAR	-----		

Finansal varlık değerlendirme farkı olarak 31.12.2021 tarihinde gerçeğe uygun değer yöntemiyle hesaplanan (100.000 adet hisse senedi) ve özkaynaklarda raporlanan 9.000.000 TL tutarındaki fark, 29.03.2022 tarihinde 20.000 adet hisse senedinin ihtiyaç sebebiyle elden çıkarılmasıyla, birlikte, finansal varlık değerlendirme farkı olarak olan ve özkaynaklarda yer alan 9.000.000 TL'nin, 31.12.2022 tarihinde dönem sonunda 1.800.000 TL'si özkaynaklardan çıkarılarak gelir tablosunda kar/zarar olarak yeniden raporlanmıştır. Satış sonucu elde edilen karda gelir tablosunda kar/zararda yer almıştır.

6. Sonuç

Günümüz dünya ekonomisi, finansal raporlamada gerçeğe uygun değer ölçümlerinin daha fazla kullanılmasını gerektirmektedir. Finansal varlıklar, işletmelerin tarihi maliyet değeriyle işlem gördüğünde varlıklar piyasa fiyatından farklı olacaktır. Bu nedenle, şirketlerin bunları ölçmek için gerçeğe uygun değer yöntemini uygulamaları ve finansal varlıkların değerinin varlıkların gerçek değerine uygun olmasını sağlamaları gerekmektedir.

Gerçeğe uygun değer yönteminin, birim hisse senedi performansı hakkında bilgi vererek yatırımcılara daha çok avantaj sağladığı söylenebilir. Çünkü finansal raporlara ilişkin bilgiler, yöneticilerin ve yatırımcıların muhasebe verilerini analiz etmelerinde önemli bir rol oynar. Bu bilgiler, kararlar almak veya borsaya yatırım yapmak için bir temel oluşturur. Bu temel ciddi sonuçlar vermektedir.

Tarihi maliyet, yatırım hisse senetlerinin başlangıç değeri olarak belirlenir ve muhasebe defterlerinde muhasebeleştirilir, Bundan sonra hisse senetlerinin değeri piyasa fiyatına göre değişecektir. Hisse senetlerinin tarihi maliyeti gelecekte kabul edilebilir olmayacaktır.

Uluslararası standart sistemi, finansal riskten korunma faaliyetlerinde veya finansal varlıkların yeniden değerlemesinde gerçeğe uygun değer yönteminin uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır. Tarihi maliyetin sonuçlarının bir iş gelişimi hakkında yanlış bir izlenim verebileceğini hatırlamak da önemlidir. Güvenilirliği ve uygulama kolaylığı nedeniyle tarihi maliyet daha sık kullanılsa da, gerçeğe uygun değer ölçümü, özellikle yatırımcılar açısından ekonomik kararları desteklemek için önemli bir adımdır.

Muhasebe bilgilerinin ekonomik yapıyı doğru bir şekilde yansıtmasını sağlamak için firmaların ekonomik işlemlerde uygun muhasebe yöntemlerini uygulamaları gerekmektedir. Böylece oluşturulan finansal tabloların kamuoyuna açıklandığı dönem kritik bir dönemdir. Bu dönem finansal tabloları kullananlar kararlar alır. Alınan kararlarla borsa için büyük bir etki dönemi başlar. Muhasebe sürecinde gerçeğe uygun değer yönteminin kullanımı kapsamlı ve eksiksiz bir şekilde uygulanmalıdır.

Sonuç olarak her iki muhasebe türünün de artılarını ve eksilerini tartıldığında gerçeğe uygun değer yöntemi, finansal raporlama için mevcut en iyi yöntem olmaya devam etmektedir. Bu yöntem, ekonomik varlıkların gelir artışının ve değer yaratmanın etkisini finansal tablolara yansıtma adına yardımcı olur. Standartlara uygun ve tabloları gerçeğe uygun değeri yansıtan (yani makul bir veri potansiyeli taşıyan) işletmeler, ekonomiye veya borsaya fayda sağlayacaktır. Bu koşulları taşımayan mali tablolar, güvenilirlikten yoksun olacak ve sonrası süreçlerde ekonomiyi ve borsayı kısıtlayacaktır.

Referanslar

- Akçin, O., ve Şen, İ. K. (2019). Özkaynak Yatırımlarının UFRS 9 finansal araçlar standardı uyarınca muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (83), 131-146.
- Akdoğan, M. U. (2013). IFRS TFRS 13 Standardı kapsamında gerçeğe uygun değer ölçütü ve vergi usul kanunundaki değerlendirme ölçütleriyle örtüştüğü durumlar. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 13(40), 109-124.
- Akgün, A. İ. (2016). Türkiye finansal raporlama standartları'nda tarihi maliyet muhasebesinden gerçeğe uygun değere yöneliş. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 127-153.

- Anggraita, V., Rossieta, H., Wardhani, R., and Wibowo, B. (2020). IFRS adoption on value-relevance and riskrelevance of accounting information among Indonesian banks. *Pertanika Journal of Social Sciences and Humanities*, 28(1), 515-532.
- Apalı İ. (2020) Sermaye şirketlerinde iştirak kazançları ve iştirak hissesi satış kazançlarının tek düzen muhasebe sistemine göre kayıtları ile vergi usul kanunu ve kurumlar vergisi açısından değerlendirilmesi. *Mali Çözüm*, 30(157), 229-241
- Barlev B. and Haddad J. R. (2007). Harmonization, comparability, and fair value accounting. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 22(3), 493-509. <https://doi.org/10.1177/0148558X0702200307>
- Bekçi İ. ve Alkan H. (2009). Finansal Bilgi sisteminin hisse senetlerine yatırım kararı üzerine etkisi: İMKB’de bir uygulama, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 1-20.
- Biondi, Y. (2011). The pure logic of accounting: A critique of the fair value revolution. *Accounting, Economics, and Law*, 1(1), 1-46 DOI: 10.2202/2152-2820.1018
- Bozdemir, E. (2014). Gerçeğe uygun değer muhasebesinin ertelenmiş vergiler üzerinde etkisi. *Mali Çözüm Dergisi*, 24(121), 77-105.
- Brinza, D. And Bengescu, M. (2016). Accounting based on the historical cost versus accounting based on the fair value. *Lucrări Ştiinţifice, Seria I*, 18(2), 145-150.
- Daske, H., Hail, L., Leuz, C. and Verdi, R. S. (2008). Mandatory ifrs reporting around the world: Early evidence on the economic consequences. *Journal of accounting research*. 46(5), 1085–1142.
- DeFond, M., Hu, X., Hung, M. and Li S. (2011). The impact of mandatory ifrs adoption on foreign mutual fund ownership: The role of comparability. *Journal of Accounting and Economics* 51(3), 240–258.
- Dinh D.V. and Gong G. (2013). A fair value and hedge activities. *Journal of Business & Financial Affairs* 2(1), 1-11 doi:10.4172/2167-0234.1000108
- Enahoro J. A. and Jayeoba N. J. (2013). Value measurement and disclosures in fair value accounting. *Asian Economic and Financial Review*, 3(9), 1170-1179.
- Evans, M. E., Hodder, L. and Hopkins, P. E. (2014). The predictive ability of fair values for future financial performance of commercial banks and the relation of predictive ability to banks’ share prices. *Contemporary Accounting Research*, 31(1), 13–44.
- Gürkan, S. ve Hançerli R., Ç. (2019) Hisse senedi yatırımcısının karar verme sürecinde muhasebe bilgilerinin önem derecesinin belirlenmesi, *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(5) 2094-2111 doi: <http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i5.1311>

- Hitz J. M. (2007). The decision usefulness of fair value accounting – a theoretical perspective. *European Accounting Review*, 16(2), 323-362. <https://doi.org/10.1080/09638180701390974>
- İşseveroğlu G. (2014). TMS 39 kapsamında finansal varlıkların sınıflandırılması ve değerlemesi: borsa istanbul 100 endeksindeki şirketlerin uygulamaları. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(21), 87-106.
- Jajairam P. (2013). Fair value accounting vs. historical cost accounting. *Review of Business Information Systems* 17(1), 1-6.
- Jarolim N. and Öppinger C. (2012). Fair value accounting in times of financial crisis. *ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives*, 1(1), 67-90.
- KGK. (2014). TFRS 13, Gerçeğe uygun değer ölçümü, Ankara: Kamu Gözetimi Kurulu.
- KGK. (2019). TFRS 9, Finansal araçlar, Ankara: Kamu Gözetimi Kurulu.
- Landsman W. R. (2007). Is fair value accounting information relevant and reliable? Evidence from capital market research. *Accounting and Business Research*, 37(1), 19-30. <https://doi.org/10.1080/00014788.2007.9730081>
- Laux, C. and Leuz C. (2009). The crisis of fair-value accounting: Making sense of the recent debate. *Accounting, Organizations and Society* (34), 826–834.
- Liang, L. and Riedl, E. J. (2013). The effect of fair value versus historical cost reporting model on analyst forecast accuracy. *The Accounting Review*, 89(3), 1151–1177.
- Marra, A. (2016). The pros and cons of fair value accounting in a globalized economy. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 31(4), 582 – 591.
- Mert, H. and Eren M. (2017). TFRS ve VUK'nu yönünden menkul kıymetlerin değerlemesi ve raporlamaya etkileri. *Global Business Research Congress*, 3, 1000-1011. <http://doi.org/10.17261/Pressacademia.2017.680>
- Otlu F. ve Çenberlitaş İ. (2017). TFRS 13 çerçevesinde gerçeğe uygun değer yaklaşımları ve standart uyarınca kaydıleştirilmesi. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(14), 345-362.
- Örten, R., Kaval, H. ve Karapınar, A. (2014). *Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özdemir, S., ve Elitaş, C. (2011). Bankacılık sektöründe menkul değerlerin TMS 39 standardına uygun olarak muhasebeleştirilme işlemlerinde ortaya çıkan farkların tespiti üzerine bir inceleme. *Mali Çözüm*, (106), 27-52
- Öztürk, E. (2017). Finansal varlıkların ölçme ve muhasebeleştirme esaslarının büyük ve orta boy işletmeler için finansal raporlama standardı ve Türkiye finansal raporlama standartları açısından karşılaştırılması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 594-617.
- Özulucan A., Arslan S. ve Keleş D. (2017). Menkul kıymetlerin TMS 39 ve TFRS 9 çerçevesinde muhasebeleştirilmesi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(4), 235-249.

- Palea V. (2014). Fair value accounting and its usefulness to financial statement users. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 12(2), 102-116.
- Pamukçu F. (2011). Gerçeğe uygun değer muhasebesi ve finansal tablolara etkisi. *Mali Çözüm*, 21(103), 79-95.
- Parlakkaya, R., ve Çetin, H. (2010). Gerçeğe uygun değer muhasebesi finansal krizlerin sebebi mi yoksa habercisi mi?. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 3(2), 75-86.
- Seddighi, R., Ghasemi, A., and Momenzadeh, M. (2021). The effect of using fair value approach on performance prediction in investment companies. *Iranian Journal of Finance*, 5(2), 1-20.
- Strouhal, J. (2015). Historical costs or fair value in accounting: impact on selected financial ratios. *Journal of Economics, Business and Management*, 3(5), 560-564.
- Telci, A. (2021). TFRS-9 Finansal Araçlar Standardının Portföy Yönetimi Şirketlerinin Finansal Tablolarına Etkisini Muhasebenin Önemlilik Kavramı Çerçevesinde Vaka Çalışması İle Değerlendirilmesi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(25), 746-772.
- Toksoy, E., S. (2015). Menkul kıymetlerin VUK, TMS, TFRS, UMS ve UFRS açısından değerlendirilmesi ve muhasebeleştirilmesi, *Vergi Raporu*, 18(5), 122-144
- Toutouchı Asl, M. R. ve Oflas, A. (2021). UFRS uygulanma sürecinde hisse senedi piyasa değeri ile hisse başına kazanç ve hisse senedi defter değeri arasındaki ilişki (BİST 50'ye dayalı bir uygulama). *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, (64), 71-84. DOI: 10.26650/MED.663174
- Tuğay, O., ve Arısoy, K. (2020). Finansal araçların TMS/TFRS ve BOBİ FRS çerçevesinde muhasebeleştirme esaslarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 563-577.
- Uluslan, H.,ve Tıraşoğlu, Y. (2020). Gerçeğe uygun değer finansal oranlar üzerine etkisi: yatırım amaçlı gayrimenkuller örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(4), 725-762.
- Welch, K. (2017). Private equity's diversification illusion: evidence from fair value accounting. *George Washington University working paper*. 1-82. <https://nrs.harvard.edu/URN-3:HUL.INSTREPOS:37367806>
- Yücel, S., Öncü, M. A., ve Akcan, A. (2020). Türkiye'deki güncel muhasebe mevzuatına göre finansal araçların sınıflandırılması ve değerlendirilmesi hükümlerinin karşılaştırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(73), 18-35.